

**TALOUSARVION 2026 JA
TALOUSSUUNNITELMAN 2026-2029
LAADINTAOHJE**

TALOUSARVIO VUODELLE 2026 JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2026 - 2029

1. TALOUSARVIO JA -SUUNNITELMA

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Valtuuston tulee päättää kuntastrategiasta, talousarviosta ja taloussuunnitelmasta, omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta sekä varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista. Valtuuston tulee päättää myös liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista (Kuntalaki 4 luku, 14 §).

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (Kuntalaki 13 luku, 110 §). Taloussuunnitelman ja talousarvion valmistelusta vastaa kaupunginhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Kaupungin toiminnassa ja talouden hoidossa on noudatettava talousarviota. Kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus hyväksyy suunnittelukehykset ja talousarvion laadintaohjeet.

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan suunnittelukaudelle 2026-2029. Suunnittelukauden ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi ja kolme seuraavaa vuotta ovat suunnitteluvuosia.

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Valtuuston ja kunnan muiden toimielinten on talousarviossa ja -suunnitelmassa sekä niihin perustuvissa käyttösuunnitelmissa ja erillisbudjeteissa hyväksyttävä toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Kuntalain (13 luku, 110 §) mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Kuntalaissa korostetaan **sitovien tavoitteiden** asettamista ja niiden seurannan merkitystä talouden ohjauksessa ja niiden kytkemistä määrärahoihin ja tuloarvioihin. Talousarvioon on otettava tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Koko suunnitelmakaudelle valtuuston tulee osoittaa tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavat voimavarat.

Taloussuunnitelma ja -arvio sisältävät sekä toiminnan että talouden tavoitteet. Verorahoituksella ja toimintatuloilla on katettava käyttömenot ja investoinnit. Talouden tasapaino edellyttää, että vuosikate ja nettoinvestoinnit vastaavat määrällisesti toisiaan. Kunnan on lisättävä lainanottoa, realisoitava omaisuutta tai vähennettävä toimintapääomaa, jos vuosikate ei riitä investointien rahoitukseen.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidystä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

2. KAUPUNKISTRATEGIA

Kemin kaupunkistrategia päivitetään syksyllä 2025 uuden valtuuston aloittaessa toimintansa.

Koko kaupunkikonsernin tulee toteuttaa kaupunkistrategian linjauksia toiminnassaan. Kaupunkistrategia, sen päämäärät ja valinnat, ohjaavat jokapäiväistä toimintaamme.

Päivitettävän kaupunkistrategian visio ja tavoitteet

Kaupungin visio on ”**Kemi kutsuu**”.

Kaupungin tavoitteet ovat Viisas Kemi, Välittävä Kemi ja Vihreä Kemi.

Kaupunkistrategian tavoitteet:

Viisas Kemi	Uudistumme rohkeasti. Vahvistamme järjestelmällistä ideakulttuuria ja luomme innostusta ja uskoa uuteen. Etsitään ratkaisuja, ollaan edelläkävijöitä, kokeillaan uusia asioita ja tehdään yhteistyötä yli rajojen. Otetaan kaupunkilaiset osallisiksi kaupungin kehitystyöhön ja palveluiden suunnitteluun. Toteutetaan Viisas Kemi -sujuvoittamisen operaatio: parannetaan palveluprosesseja yksinkertaisemmiksi ja tehokkaammiksi sekä kehitetään digitaalisuutta. Sujuvoittamalla vaikutetaan myös talouteen. Kemi on oppiva kaupunki. Vahvistetaan oppimisen intoa ja koulutustason nostoa.
Välittävä Kemi	Kemissä ihminen on keskiössä. Vahvistamme palveluhenkeä ja teemme palveluista asiakkaan näköisiä. Välittäminen on avoimuutta, arvostusta ja reiluuutta. Kemiläiset arvostavat ja kunnioittavat toisiaan ja vierailijoita. Ketään ei jätetä ja kaikista huolehditaan. Sekä kuntalaisten että henkilökunnan hyvinvointi on tärkeää. Kemiläiset huolehtivat itsestään, terveydestään ja ympäristöstään. Välittävä Kemi on vastuunottoa, lupausten pitämistä ja asioihin tarttumista.
Vihreä Kemi	Vihreä Kemi -ajattelua ja -toimintatapaa jatketaan ja laajennetaan läpivientipohdinnoilla taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyysnäkökulmista. Vihreä ja kestävä Kemi juurrutetaan niin henkilökunnalle, päätöksentekoon, kaupunkilaisille, lapsille, yrittäjille, yhdistyksille kuin matkailijoillekin. Vastuullisella toiminnalla taklataan ilmastonmuutosta.

Toimialojen projektit

Toimialat esittävät vuodelle 2026 3-5 keskeistä kaupunkistrategiaa toteuttavaa projektia. Toimialojen projekteissa pyritään strategisen tason projekteihin.

Kaupunkistrategia toteutuu myös kehittämishankkeissamme ja ennen kaikkea se näkyy jokapäiväisessä toiminnassamme: palvelualltiudessa ja asenteessa.

3. TOIMINTAMENOT JA -TULOT

Toimialoittaiset toimintamenojen ja -tulojen raamit on esitetty liitteessä.

Kaupungin vuoden 2026 talousarvioraamissa toimintatuloiksi arvioidaan 25,7 milj. euroa ja toimintamenoiksi 80,1 milj. euroa. Vuosikatetta kertyy 0,1 milj. euroa. Talousarvioraamiin sisältyy satunnaista tuloa mahdollisesta omaisuuden myynnistä, jolloin tilikauden tulos on +50,3 milj. euroa.

Valtion talousarvioehdotuksen mahdollistavat maksujen korotukset on otettava täysimääräisinä käytäntöön. Muille maksuille on tehtävä vähintään kustannustason nousun suuruinen tarkistus vuosittain.

Toimintatapojen muutoksilla ja niillä saavutetuilla toimintamenojen säästöillä voidaan perustella uusia investointi- ja muita tarpeita.

Talousarviossa osoitettua määrärahaa ei saa ylittää. Talousarviota on muutettava, jos toimintameno osoittautuu riittämättömäksi tai toimintatulo ei toteudu. Muutoksen yhteydessä on osoitettava, miten rahoitustarve katetaan. Esityksen tekee ao. toimialajohtaja ja lautakunta esittää sen edelleen kaupunginhallitukselle ja valtuustolle.

4. INVESTOINNIT

Investointiosassa valtuusto hyväksyy menot ja tulot hankkeille tai hankeryhmille (esimerkiksi rakennusten peruskorjaus). Investointiosan laadintaa varten palvelualueiden tulee arvioida hankkeen toteutumiseen talousarviovuonna tarvittava määräraha. Hankkeen kohdistuessa kahdelle tai useammalle vuodelle tulee lisäksi esittää edellisinä vuosina hankkeeseen käytetty määräraha ja suunnitelmavuosille arvioitu käyttötarve. Vastaavasti tulee esittää hankkeiden tuloarviot. Investointisuunnitelmissa tulee varautua tällä hetkellä kesken olevien hankkeiden mahdolliseen jatkumiseen.

Talonrakennusinvestointien osalta tilapalvelu tekee ehdotukset yhteistyössä ao. toimialan kanssa. Hanke otetaan investointiohjelmaan erikseen, jos kustannusarvio ylittää 0,35 milj. euroa tai korjaus koskee toiminnallisia muutoksia. Muut talonrakennushankkeet kootaan yhdeksi hankeryhmäksi ja esitetään talousarvion investointiosassa tilapalvelun rakennusten peruskorjausmäärärahana. Peruskorjausmääräraha on tarkoitettu olemassa olevien rakenteiden, rakennusosien ja järjestelmien uusimiseen tai suhteellisen suuriin korjaushankkeisiin. Sen sijaan esimerkiksi pihakalusteiden ja aitojen maalaukseen liittyvät toimenpiteet rahoitetaan muiden kunnossapitotöiden tavoin käyttötalouden määrärahoista.

Irtaimen omaisuuden osalta investointiesityksiin sisällytetään hankinnat, joiden hankintameno on yli 10 000 euroa ja käyttöaika palvelutuotannossa vähintään kolme vuotta. Jos pitkävaikutteinen hyödyke koostuu useasta eri komponentista, joiden yhteenlaskettu hankintameno ylittää 10 000 euroa sisällytetään se investointien määrärahaan (esim. ensikertainen kalustaminen). Sen sijaan ne irtaimen omaisuuden hankinnat, joiden käyttöikä on alle kolme vuotta, sisällytetään hankintamenon suuruudesta riippumatta käyttötalouden määrärahoihin.

5. SISÄISET ERÄT JA TASAUSMAKSU

Sisäiset menot ja tulot kirjataan ja täsmäytetään talouspalveluissa. Toimialoilla kirjataan vain ulkoiset menot ja tulot.

Sisäiset erät ovat:

- vuokrat
- siivoukset
- tietohallinnon kustannukset
- sisäiset painatus- ja postituskulut

Tasausmaksun (ent. eläkemenoperusteinen maksu) kokonaismäärästä päättää Keva ja se jaetaan toimialoille palkkojen suhteessa. Tasausmaksun määrä tiedetään vasta syksyllä, jolloin se kirjataan kustannuspaikoille keskitetysti talouspalveluissa.

6. HENKILÖSTÖ JA PALKAT

Talouden realiteetit tulevat ohjaamaan henkilöstösuunnittelua suunnittelukaudella. Henkilöstön työkuorman tasaisen jakaantumisen ja uusien tehtävänkuvien luomisen kautta pyritään käyttämään eläkepoistuma mahdollisimman tehokkaasti niin että käytettävissä olevilla resursseilla tuotetaan kaupunkilaisten tarvitsemat välttämättömät palvelut. Henkilöstösuunnittelussa täytyy olla joustava ja reaktiivinen, jotta kyetään toimimaan yli hallinnollisten rajojen palveluiden järjestämisessä. Palveluiden tuottamista tulee priorisoida resurssien puitteissa ja vaikuttavuuden pohjalta.

Henkilöstön osaaminen ja uusien toimintamallien käyttöönotto ja omaksuminen ovat tulevien vuosien haasteita. Joustavat työnteon tavat sekä moniammatillinen hallinnon rajoja ylittävä yhteistyö ovat tulevaisuuden kunnan menestystekijöitä.

Palkat

Vuodelle 2026 palkkoihin tehdään 3,0 %:n korotus.

Muut henkilöstömenot

Sosiaaliturvamaksut %:na palkoista 2026

Sairausvakuutus (tili 4151)	1,9
Työttömyysvakuutusmaksu (4160)	0,7
Eläkemaksu (KuEL)*(4100)	17,4
Tapaturmavakuutusmaksu (4170)	0,7
YHTEENSÄ	20,7

* KuEL-maksuun sisältyy palkkaperusteinen maksu ja työkyvyttömyyseläkemaksu (entinen varhemaksu).

7. TYTÄROSAKEYHTIÖT JA LIIKELAITOSKUNTAYHTYMÄ

Kuntalaki korostaa kuntakonsernin johtamista ja ohjausta. Vuodesta 2017 lähtien kunnan talouden kestävyyttä on arvioitu konsernitasolla. Kemin kaupunkikonsernin taloussuunnittelun lähtökohtana on, että talouden tunnusluvut tulee voida pitää vähintään nykyisellä tasolla.

Tytäryhtiöiden ja liikelaitoskuntayhtymän on ilmoitettava 17.10.2025 mennessä arviot vuosien 2026–2029

- Liiketoiminnan tuotot ja kulut
- Rahoitustuotot ja kulut
- Tilikauden voitto/tappio
- Tärkeimmät toiminnalliset tavoitteet 2026–2029
- Tärkeimmät investoinnit 2026–2029

Tiedot pyydetään sähköisellä lomakkeella.

8. AIKATAULU

Lautakuntien tulee toimittaa talousarvioesityksensä **10.10.2025** mennessä talouspalveluihin. Esitykseen tulee sisältyä talousarvioesitys, toimialan keskeiset strategiaa toteuttavat projektit (3-5 kpl), tulevan vuoden hankkeet, joihin saadaan ulkopuolista rahoitusta, mahdolliset investointiesitykset sekä henkilöstösuunnitelma.

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen talousseminaari pidetään loka-marraskuussa.

Taloussuunnitelma ja talousarvio käsitellään kaupunginhallituksessa 24.11.2025 ja kaupunginvaltuustossa 8.12.2025.

LISÄTIEDOT

Keskusvirasto/Talouspalvelut: Katri Heberg p. 0405121962

Liite 1

Talousarvioraami

TULOSLASKELMA

	TP 2023	TP 2024	Korjattu TA 2025	TA Raami 2026	Ts 2027	Ts 2028	Ts 2029
Luvut 1000 euronä							
Toimintatuotot	27010	25374	25864	25744			
Toimintakulut	-70151	-72076	-79091	-80062			
TOIMINTAKATE	-43141	-46702	-53227	-54319	-54819	-55319	-55819
Verotulot	53398	56555	56098	55412	55729	57151	57200
Valtionosuudet	1601	-2226	207	-1544	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot	520	1663	619	133	130	130	130
Muut rahoitustuotot	2689	2697	533	1379	1849	1819	1789
Korkokulut	-2042	-2987	-2419	-985	-795	-1194	-1680
Muut rahoituskulut	-11	-118	-20	-20	-20	-20	-20
VUOSIKATE	13015	8882	1791	57	2075	2568	1601
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-4815	-5086	-4900	-4800	-4700	-4700	-4700
Arvonalentumiset	-634	-2526					
Satunnaiset erät		50					
Satunnaiset tuotot				55000			
Satunnaiset kulut							
TILIKAUDEN TULOS	7567	1321	-3109	50257	-2625	-2132	-3099
Poistoeron lisäys tai vähennys							
Varausten lisäys tai vähennys							
Rahastojen lisäys tai vähennys							
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (alijäämä)	7567	1321	-3109	50257	-2625	-2132	-3099
Tavoitteet ja tunnusluvut							
Toimintatuotot/Toimintakulut	39	35	33				
Vuosikate/Poistot, %	270	175	37	1	44	55	34
Vuosikate, euroa/asukas	672	458	92	3	107	132	83
Tuloveroprosentti	9,11	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6
Lainakanta €/asukas	6403	6060	6314	2914	3758	4679	5096
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-11504	-10183	-13292	36966	34340	32208	29110
Kertynyt yli-/alijäämä, € / asukas	-594	-525	-685	1905	1770	1660	1500
Asukasmäärä vuoden lopussa	19371	19404	19404	19404	19404	19404	19404

Toimintamenot

1 000 €	TP 2024	TA 2025	Raami TA 2026	Muutos TA 2026- TA 2025
Keskusvirasto	-7 111	-7 097	-6 947	-0,2 %
Elinvoima	-8 634	-12 703	-12 818	47,1 %
Hyvinvointi	-41 776	-42 805	-43 495	2,5 %
Ympäristö	-14 554	-16 486	-16 802	13,3 %
Koko kaupunki yhteensä	-72 076	-79 091	-80 062	9,7 %

Toimintatulot

1 000 €	TP 2024	TA 2025	Raami TA 2026	Muutos TA 2026- TA 2025
Keskusvirasto	2 384	2 611	2 405	9,5 %
Elinvoima	4 987	4 686	4 666	-6,0 %
Hyvinvointi	2 869	2 021	1 921	-29,6 %
Ympäristö	15 130	16 546	16 752	9,4 %
Koko kaupunki yhteensä	25 371	25 864	25 744	1,9 %

Toimintakate

1 000 €	TP 2024	TA 2025	Raami TA 2026	Muutos TA 2026- TA 2025
Keskusvirasto	-4 727	-4 486	-4 542	-5,1 %
Elinvoima	-3 647	-8 017	-8 152	119,8 %
Hyvinvointi	-38 907	-40 784	-41 574	4,8 %
Ympäristö	576	60	-50	89,6 %
Koko kaupunki yhteensä	-46 705	-53 227	-54 319	14,0 %

Raami 26 sarakkeessa pohjana TA 25, lisätty 3,0 %:n palkankorotus.

Lisäksi huomioitu

- Materiaalikeskuksen siirto keskusvirastosta ympäristötoimialalle (Menot 204130, Tulot 206260)
- Juridisista palveluista varautumiskustannuksia tilapalveluun 5000
- Kivalo myyntitoiminta vast.ottokeskukselle loppunut, menoista -18 000, tuloista 20 000
- Vaka ja po molemmista tuloista -50 000
- Kaavoitus menoihin lisätty 20 000 (tulevat kaavoitushankkeet)
- Perusopetus +100 000 erityistuen tarve

LIITE 2

Henkilöstösuunnitelma 2026-2029

Toimiala	
Tulosalue	
Vastuuhenkilö	

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Eläkeiän saavuttavat/Eläköityvät (htv)						
Muu poistuma (htv)						
Rekrytointi (htv)						
HTV-määrä 1.1.-31.12.						

Eläkeiän saavuttavat/Eläköityvät (ammattinimike/vuosi)

Muu Poistuma (tarkempi selvitys, esim. sisäiset siirrot)

Perustelut rekrytoinneille

LIITE 3

INVESTOINTIESITYS

Toimiala: Tulosalue:	Kokonais- kustannus	Edellisten vuosien käyttö	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Hanke/Hankeryhmä:						
Menot						
Tulot						
- josta valtionosuudet						
Nettomenot	0	0	0	0	0	0

Perustelut